

feed (15–20% depending on the triticale variety, feeding period, age and poultry breed). It has a positive effect on metabolic processes of chickens, their preservation, growth and development. In the technology of compound feed production for pigs – up to 30%, and for carp – 20%. Promising is the direction of reducing the harmful effects of triticale grain on the lives of animals by various methods (extrusion in mixtures with oilseeds). Along with the increase in animal productivity, the use of triticale compound feed will reduce the cost per unit of liveweight gain during weaning from 4.15 to 3.92 feed units, and during fattening – from 6.59 to 5.21 feed units. To increase the efficiency of rations with the high (more than 30%) triticale content in the breeding chickens feeding, a method was developed, which is based on the preparation and inclusion in the compound feed

of mixed extrudates of triticale with soy or sunflower with addition of A and E vitamins.

The grain of triticale is primarily used for the feeding of pigs, poultry, various caged birds, but also of ruminants, horses, rodents, and pets. It is also used for feeding herbivorous fish in fishponds and as supplementary feeding of various game species in hunting grounds during the winter period. The composition of amino acids in triticale regarding nutritional needs is particularly suited to monogastric animals, as well as poultry (birds). Net protein utilization in these animal species can be higher than that one from wheat and other cereals due to high levels of lysine amino acid.

However, the entire facts that were formerly mentioned described triticale as one of the plants that have the brightest perspective in the future.

УДК:633.14:631.527631.523.4:575.125

**Мазур З.О.**<sup>1</sup>, кандидат сільськогосподарських наук, старший науковий співробітник відділу селекції злакових культур ВДСС

**Корнєєва М.О.**<sup>2</sup>, кандидат біологічних наук, с.н.с., провідний науковий співробітник лабораторії селекції цукрових буряків ІБКІЦБ

<sup>1</sup>Верхняцька дослідно-селекційна станція НААН України

<sup>2</sup>Інститут біоенергетичних культур і цукрових буряків НААН України

E-mail: zoya.mazur777@gmail.com, mira31@ukr.net

## МІНЛИВІСТЬ ГОСПОДАРСЬКО-ЦІННИХ ОЗНАК НОВОГО СОРТУ ОЗИМОГО ЖИТА 'ВАЛЬС' В УМОВАХ ЛІСОСТЕПУ УКРАЇНИ

Трендом сучасної селекційної науки є селекція на адаптивність. Зважаючи на різноманіття агроекологічних зон бурякосіяння та специфічності агротехнологій вирощування виробництво вимагає нових гібридів, що володіють не лише високою продуктивністю, але і високою адаптивною здатністю. В Євросоюзі щорічно реєструють 3500 сортів сільськогосподарських культур. У Реєстрі сортів рослин України близько 11 тис сортів (6,5 тис іноземної і 4,5 тис вітчизняної селекції). Перевагу мають сорти, які добре адаптовані до агро-кліматичних умов зони вирощування. Оптимум продуктивності сорту перебуває в межах 60–70% його потенційної урожайності, а 30–40% залишається в резерві, якого достатньо для нарощування продуктивності в разі настання сприятливих умов. Ось ця «дельта» є резервом нарощування продуктивності. Тому вивчення меж мінливості господарсько-цінних ознак сільськогосподарських культур в різних зонах вирощування має важливе значення для розкриття еколого-генетичного потенціалу сорту.

Сорт озимого жита 'Вальс' (*Secale cereale* L.), створено на Верхняцькій ДСС. За генетичною структурою він є синтетиком від перезапилена трьох ліній, які було виділено у процесі селекції як кращі за загальною комбінаційною здатністю за основними господарсько-цінними ознаками.

За результатами Державного сортовипробування у зоні Лісостепу України середня урожайність цього сорту по чотирьох пунктах (Сумський, Тернопільський, Харківський, Чернівецький ОД-ЦЕСР) становила 64,4 ц/га, що на 4,0 ц/га перевищує усереднену урожайність сортів державної реєстрації за 5 попередніх років з найкращими показниками – у Сумському (77,4 ц/га) і Харківському ОДЦЕСР (74,5 ц/га). Тривалість вегетації була різною і коливалася від 266 до 293 днів. За усередненої висоти рослин 120 см цей показник у сорту 'Вальс' варіював по пунктам сортовипробування від 114 до 135 см. Зимостійкість, стійкість до вилягання, до посухи і проти зимової плісняви була на рівні усереднених оцінок сортів попередньої реєстрації. Маса 1000 зерен за стандартної вологості 14% коливалася від 31,8 (Тернопільський ОДЦЕСР) до 56,4 г (Харківський ОДЦЕСР) за усередненої оцінки попередніх сортів 43,1 г. Вміст білка на двох точках (Сумський, Тернопільський ОДЦЕСР) із чотирьох перевищував середній показник (10,8%) і становив відповідно 12,1 та 11,5%.

Сорт жита посівного озимого (*Secale cereale* L.), 'Вальс' за комплексною оцінкою господарсько-цінних ознак внесено у 2020 р у Реєстр сортів рослин України. Сорт доцільно вирощувати у зоні Лісостепу (Свідectvo № 200190 – автори Мазур З.О., Вакуленко М.О., Роїк М.В., Корнєєва М.О., Романюк О.О.).